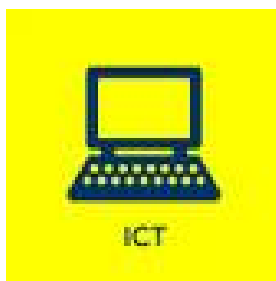

**ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

«Οι παροιμίες του τόπου μας»

Έλενα Ελληνιάδου

Αθήνα Μάρτιος 2008

Εκπαιδευτικό σενάριο 1

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

1.1. Τίτλος διδακτικού σεναρίου:

« Οι παροιμίες του τόπου μας »

1.2. Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Το σενάριο εντάσσεται στη γνωστική περιοχή της **Γλώσσας** και της **Αισθητικής Αγωγής**.

1.3. Τάξεις στις οποίες μπορεί να απευθύνεται

Το σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί από την *τετάρτη* ως και την *έκτη* δημοτικού. Στηρίζεται σε αρχές της εποικοδομιστικής προσέγγισης και στις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρήσεις του Vygotsky και των απογόνων του, όπου δίνεται έμφαση στις μαθησιακή διαδικασία, στην αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων μερών καθώς και στο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον που λαμβάνει χώρα. Ακολουθείται ένα μοντέλο καθοδηγούμενης διερεύνησης-ανακάλυψης με έμφαση στη «κριτική και στοχαστική σκέψη, στη συμμετοχική και συνεργατική μάθηση, στη δημιουργική έκφραση...». Η γραπτή έκφραση και η παραγωγή γραπτού λόγου είναι μια *ενεργητική διαδικασία*. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες με δραστηριότητες αξιοποιώντας το παιδαγωγικό περιβάλλον των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

1.4 Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Το εκπαιδευτικό σενάριο είναι απόλυτα συμβατό με το σχολικό Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών αφού ο κεντρικός άξονας του σεναρίου αφορά στην γνωστική περιοχή της Γλώσσας, την παραγωγή γραπτού λόγου, την εκμάθηση – επεξήγηση παροιμιών, ως διαχρονικής πλευράς της γλώσσας και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου, καθώς και την διαχείριση της πληροφορίας, εντοπίζοντας την μέσα από το Διαδίκτυο και αξιοποιώντας τη. Το σενάριο υποστηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ χρησιμοποιώντας

- το Διαδίκτυο
- λογισμικά γενικής χρήσης (επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό παρουσίασης, λογισμικό γραφικών Revelation Natural Art)
- συστήματα Εννοιολογικής Χαρτογράφησης (Inspiration, Kid Inspiration, imindmap)

1.5. Οργάνωση της διδασκαλίας & απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Το σενάριο είναι καλό να υλοποιηθεί στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, γιατί το εργαστήριο είναι εξοπλισμένο με ικανό αριθμό υπολογιστών, εκτυπωτή, σαρωτή και βιντεοπροβολέα για την παρουσίαση της εργασίας.

Οι μαθητές (15), χωρίζονται σε 5 ομάδες των 3 ατόμων σύμφωνα με το γνωστικό επίπεδο των μαθητών, με την απαίτηση του ανάλογου αριθμού υπολογιστών που θα έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης :

με το Διαδίκτυο, με διάφορα λογισμικά γενικής χρήσης, (επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό παρουσίασης, πρόγραμμα γραφικών), με σύστημα εννοιολογικής χαρτογράφησης.

Το σενάριο υλοποιείται σε ώρες της ευέλικτης ζώνης. Υπάρχει ικανός αριθμός βιβλίων στη βιβλιοθήκη του σχολείου.

Προαπαιτούμενα

Οι **μαθητές** έχουν μάθει να εργάζονται ομαδοσυνεργατικά. Είναι εξοικειωμένοι με την αναζήτηση πληροφοριών από πηγές στο Διαδίκτυο. Έχουν γνώσεις χρήσης του επεξεργαστή κειμένου, του προγράμματος γραφικών και της παρουσίασης.

Ο **εκπαιδευτικός** έχει το ρόλο συντονιστή και εμπνευστή των ομάδων. Λειτουργεί καθοδηγητικά όποτε χρειάζεται, παρεμβαίνει ως βοηθός της ομάδας όταν του ζητηθεί και λειτουργεί ενισχυτικά, ενορχηστρώνοντας διακριτικά τη διαδικασία.

Έχει φροντίσει για τη σωστή και εύρυθμη λειτουργία του εργαστηρίου, έχει προετοιμάσει και μελετήσει τις ιστοσελίδες που θα διερευνηθούν, έχει ετοιμάσει τα φύλλα εργασίας των ομάδων, έχει προβλέψει τυχόν απρόοπτα και απρόσμενες εξελίξεις κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος (ενεργές ιστοσελίδες, επάρκεια μελανιού, κλπ.)

1.6 Διδακτικοί Στόχοι

A. Ως προς το γνωστικό αντικείμενο

Οι μαθητές

- να προσδιορίζουν την παροιμία ως ειδική μορφή του λόγου με κάποιο σκοπό
- να κατηγοριοποιούν τις παροιμίες ανάλογα με το θέμα στο οποίο αναφέρονται
- να επεξεργαστούν και να ερμηνεύσουν παροιμίες
- να διερευνήσουν τη διαχρονική αξία των παροιμιών και να τις συνδέσουν με καθημερινές καταστάσεις

B. Ως προς τη χρήση των νέων τεχνολογιών

Οι μαθητές:

- να ασκηθούν στην αναζήτηση παροιμιών στο Διαδίκτυο (ψηφιακά λεξικά, ψηφιακές εγκυκλοπαίδειες, ιστοσελίδες)
- να δημιουργήσουν εννοιολογικό χάρτη που να καταδεικνύει το πλήθος των παροιμιών για μία κατάσταση
- να δημιουργήσουν συνεργατικά μια ιστορία στον επεξεργαστή κειμένου
- να οπτικοποιήσουν μία παροιμία με το πρόγραμμα γραφικών και ζωγραφικής
- να παρουσιάσουν την εργασία τους στους συμμαθητές τους (πρόγραμμα παρουσίασης)

Γ. Ως προς τη μαθησιακή διαδικασία

Οι μαθητές:

- να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν προκειμένου να επιτύχουν τους προτεινόμενους στόχους
- να κινητοποιήσουν τη δημιουργική του σκέψη, την κριτική ικανότητα και φαντασία
- να διασκεδάσουν και να γελάσουν με τις εύστοχες και επίκαιρες παροιμίες

1.7 Εκτιμώμενη διάρκεια

(6) διδακτικές ώρες

2. Διδακτική προσέγγιση

Μεθοδολογική προσέγγιση

Το σενάριο περιλαμβάνει παιδαγωγικές δραστηριότητες συλλογής, καταγραφής, επιλογής παροιμιών, προωθώντας τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου και την αξιοποίηση τους στην καθημερινότητα. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη διαχρονική πλευρά των παροιμιών αφού διαπιστώσουν ότι πάντα οι άνθρωποι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, αξιοποιούν γλωσσικές εκφράσεις, γνωμικά, αποφθέγματα, για να χαρακτηρίσουν μία κατάσταση, ένα γεγονός της ζωής, να παραδειγματίσουν, να διδάξουν, να διασκεδάσουν.

Αναζητούν, καταγράφουν, διασταυρώνουν, ρωτούν, συζητούν μεταξύ τους για να οικοδομήσουν την έννοια των παροιμιών και να αποκτήσουν μία ευχέρεια στη χρήση παροιμιακών εκφράσεων. Παράλληλα η δυνατότητα παρουσίασης της εργασίας τους τους δίνει την ευκαιρία της αξιολόγησης της εργασίας τους της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης.

2.1 Διδακτική προσέγγιση με ΤΠΕ

Η ενότητα περιλαμβάνει παιδαγωγικές δραστηριότητες αξιοποίησης τεχνολογικών εργαλείων ΤΠΕ μέσα από τις οποίες γίνεται ο εντοπισμός παροιμιών, φαίνεται η μεγάλη ποικιλία τους στην ελληνική γλώσσα αλλά και σε άλλες γλώσσες του κόσμου.

Το Διαδίκτυο ως γνωστικό εργαλείο αξιοποιείται για την κριτική επεξεργασία της πληροφορίας και της ένταξης της στα πλαίσια που θέτουν οι μαθητές και το σενάριο.

Το Revelation Natural Art είναι ένα εποικοδομητικό εργαλείο γραφικών γενικής χρήσης με πολλαπλές σχεδιαστικές δυνατότητες, που προωθεί τη δημιουργική έκφραση, τον οπτικό αλφαριθμητισμό και την καλλιέργεια της οπτικής και συναισθηματικής εκπαίδευσης.

Ο επεξεργαστής κειμένου μπορεί να διευκολύνει την ομαδοσυνεργατική παραγωγή γραπτού λόγου από τους μαθητές, οι οποίοι πειραματίζονται και καταλήγουν σε πολυτροπικά κείμενα μέσα σε ένα ελκυστικό περιβάλλον που καλλιεργεί τη γλωσσική τους έκφραση και δημιουργικότητα.

Το σύστημα εννοιολογικής χαρτογράφησης αξιοποιείται δημιουργικά και εποικοδομητικά από τους μαθητές, ώστε να συνδέσουν τις θεματικές ενότητες των παροιμιών σε μία ολιστική οπτική αναπαράσταση. Διευκολύνει τους συσχετισμούς των εννοιών και τη βαθύτερη κατανόηση των αντικειμένων, λειτουργώντας και ως πολυμεσικό και υπερμεσικό εργαλείο.

Το λογισμικό παρουσίασης το οποίο σχεδιάζεται από τους μαθητές, λειτουργεί ως γνωστικό εργαλείο και διευκολύνει την επικοινωνία και την ανταλλαγή των απόψεων και αποτελεσμάτων των ομάδων με το σύνολο της τάξης. Διευκολύνει την ικανότητα των μαθητών ως προς τη διαχείριση του έργου, την οργάνωση, το σχεδιασμό και την πολλαπλή αναπαράσταση του τελικού προϊόντος. Ακόμη αξιοποιείται ως εργαλείο αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του προγράμματος.

Η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σενάριο είναι ότι παρέχουν στο μαθητή ένα πολυμεσικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο οικοδομεί γνώσεις που έχουν νόημα γι' αυτόν, επιλέγοντας παροιμίες, συνθέτοντας ιστορίες και δημιουργώντας σχέδια, οργανώνοντάς τες, συνδέοντας νοητικά τις λεκτικές και τις εικονικές αυτές αναπαραστάσεις με αποτέλεσμα γνωστικές δεξιότητες υψηλού επιπέδου και μάθηση, (θεωρία μάθησης με πολυμέσα, Σολομωνίδου, 2007).

2.2 Το προτεινόμενο σενάριο

Αναλυτική περιγραφή

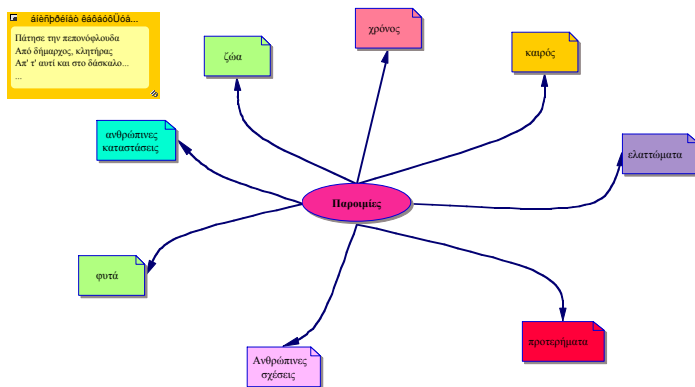
1η διδακτική ώρα

Οι μαθητές με έναυσμα ενότητες του βιβλίου της Γλώσσας τους που αφορούν παροιμίες, εκδηλώνουν ενδιαφέρον να συγκεντρώσουν, ερμηνεύσουν και να μελετήσουν παροιμίες του τόπου μας. Γίνεται συζήτηση για το πώς θα υλοποιηθεί η ιδέα. Ορίζονται ομάδες καθορίζονται οι ρόλοι και τα κριτήρια αξιολόγησης μέσα από τη συζήτηση με τις ομάδες.

Συλλογή παροιμιών από τις ομάδες. Η εργασία γίνεται στο εργαστήριο. Καταγράφουν τις παροιμίες που ξέρουν, αναζητούν παροιμίες στο Διαδίκτυο μέσα από προεπιλεγμένες ιστοσελίδες για την ασφάλεια του περιεχομένου, από τη βιβλιοθήκη του σχολείου. Ένα μέρος της εργασίας μεταφέρεται στο σπίτι όπου αναζητούν παροιμίες από το οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Όλες οι παροιμίες συγκεντρώνονται και καταγράφονται. Ακόμη, έχει γίνει μια ενδεικτική κατηγοριοποίηση των παροιμιών ως προς το σε ποιες καταστάσεις της ζωής αναφέρονται. Όλες οι ομάδες συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας 1.

2η διδακτική ώρα

Οι μαθητές έχοντας εξοικειωθεί με το λογισμικό χαρτογράφησης αναπαριστούν τις κατηγοριοποιήσεις των παροιμιών σε έναν εννοιολογικό χάρτη. (φύλλο εργασίας 2)

Οι μαθητές βλέπουν τους χάρτες όλων των ομάδων, παίρνουν ιδέες ανταλλάσσουν απόψεις, αξιολογούν και αξιολογούνται με στόχο την βελτίωση της εργασίας και την ανατροφοδότηση της ομάδας.

3η διδακτική ώρα

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει το φύλλο εργασίας 3, 4 στις ομάδες. Περιφέρεται στις ομάδες παρωθώντας τες όποτε χρειάζεται. Οι μαθητές διαλέγουν τρεις παροιμίες και τις επεξεργάζονται με τις οδηγίες που υπάρχουν στα φύλλα. Συζητούν με τις άλλες ομάδες για τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν. Είναι πιθανόν να αποφασίσουν, με την

προτροπή του εκπαιδευτικού, να τα ομαδοποιήσουν και να τα καταγράψουν σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου ώστε να μπορούν να τα αξιοποιήσουν στην επόμενη δραστηριότητα.

4η,5η διδακτική ώρα

Οι μαθητές επεξεργάζονται το φύλλο εργασίας 5. Είναι η ώρα που επινοούν, συνθέτουν, δημιουργούν κείμενο για την παροιμία που έχουν επιλέξει να επεξεργαστούν. Η ατμόσφαιρα είναι ευχάριστη γιατί οι μαθητές επινοούν αστείες, διδακτικές ιστορίες σε συνδυασμό με προσωπικά περιστατικά. Αφού ολοκληρώσουν, σχεδιάζουν μια εικόνα-ζωγραφιά στο πρόγραμμα ζωγραφικής και γραφικών που έχουν στη διάθεσή τους. Στο τέλος αναλαμβάνει εκπρόσωπος της ομάδας να διαβάσει την κάθε ιστορία και να δείξει την εικόνα.

6η διδακτική ώρα

Οι μαθητές παίρνουν την οδηγία του 6ου φύλλου εργασίας και αποφασίζουν να δημιουργήσουν 3 διαφάνειες για να παρουσιάσουν τις παροιμίες που επέλεξαν, την ιστορία τους και την εικόνα που σχεδίασαν. Στη συνέχεια με την βοήθεια του εκπαιδευτικού συνθέτουν τις διαφάνειες σε μία παρουσίαση για να απολαύσουν οι ίδιοι το αποτέλεσμα των κόπων τους αλλά και να το δείξουν σε τμήματα άλλων τάξεων του σχολείου.

2.3 Επέκταση –Αξιολόγηση

Το προτεινόμενο σενάριο μπορεί να επεκταθεί με άλλες δραστηριότητες που θα περιλαμβάνει τη συλλογή παροιμιών και άλλων γλωσσών εκτός της ελληνικής, ή τη σύγκριση, με τον εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών ξένων και ελληνικών παροιμιών (για τις μεγαλύτερες τάξεις).

Ακόμη η τελική παρουσίαση των μαθητών μπορεί να «ανεβεί» στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Η επέκταση του σεναρίου και η διαφοροποίησή του επηρεάζεται από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εφαρμόζεται και προσθέτουμε ότι οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός έχουν το τελευταίο λόγο για τυχόν αναπροσαρμογές, βελτιώσεις, ατέλειες στις ιδιαίτερες και μοναδικές κάθε φορά ανάγκες τους.

Η αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών γίνεται ενδιάμεσα και τελικά. Σε αυτό βοηθά η αποθήκευση των εργασιών τους σε αρχεία επεξεργαστή κειμένου, στα οποία επανέρχονται οι μαθητές για να συμπληρώσουν και να διορθώσουν.

Η αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών γίνεται από τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό ως προς:

- την επιτυχία των σκοπών και των στόχων
- τον τρόπο λειτουργίας της ομάδας σε συνεργατικά πλαίσια
- την έκφραση των συναισθημάτων τους (ικανοποίησης, δυσκολίας, διασκέδασης, κλπ) κατά τη διάρκεια του σεναρίου.

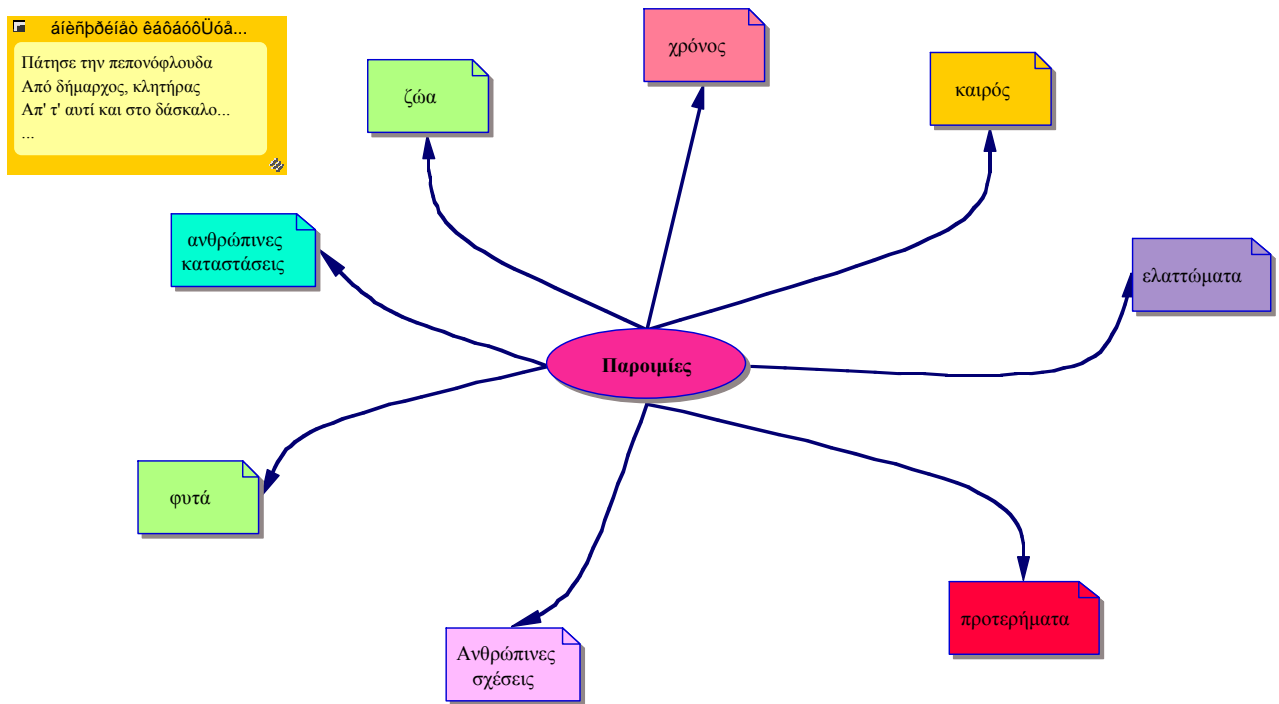
(ακολουθούν τα φύλλα εργασίας)

Φύλλο εργασίας 2

Ανοίγετε στους υπολογιστές σας το πρόγραμμα εννοιολογικής χαρτογράφησης και παρουσιάζετε τις παροιμίες από το συγκεντρωτικό πίνακα, ανά θεματική ενότητα:

Στη συνέχεια βλέπετε τους χάρτες που σχημάτισαν και οι άλλες ομάδες της τάξης σας, παίρνετε ιδέες, ανταλλάσετε απόψεις, επισημαίνετε τα σημεία που σας άρεσαν, τι χρειάζεται βελτίωση στο δικό σας έργο.

Φύλλο εργασίας 3

Διάλεξε με την ομάδα σου **τρεις παροιμίες** από τη βάση μας, γράψε τις και απάντησε τις παρακάτω ερωτήσεις:

1^η Παροιμία

A) Σε ποιο θέμα αναφέρεται;

B) Πότε κι από ποιους λέγεται η συγκεκριμένη παροιμία;

Γ) Τι επιδιώκει εκείνος/οι που την αναφέρει/ουν;

2^η Παροιμία

A) Σε ποιο θέμα αναφέρεται;

B) Πότε κι από ποιους λέγεται η συγκεκριμένη παροιμία;

Γ) Τι επιδιώκει εκείνος/οι που την αναφέρει/ουν;

3^η Παροιμία

A) Σε ποιο θέμα αναφέρεται;

B) Πότε κι από ποιους λέγεται η συγκεκριμένη παροιμία;

Γ) Τι επιδιώκει εκείνος/οι που την αναφέρει/ουν;

Φύλλο εργασίας 4

Συνέχισε την εργασία σου πάνω στις ίδιες παροιμίες απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις:

1^η Παροιμία

A) Χρησιμοποιείται και σήμερα αυτή η παροιμία; Είναι δηλαδή διαχρονική;

B) Ήξερες αυτή την παροιμία πριν την δεις στη βάση;

Γ) Αν δε τη γνώριζες, για ποιο λόγο δεν την ήξερες;

Δ) Ποια πράγματα πιστεύεις ότι απασχολούσαν τον κόσμο σε παλαιότερες εποχές;

2^η Παροιμία

A) Χρησιμοποιείται και σήμερα αυτή η παροιμία; Είναι δηλαδή διαχρονική;

B) Ήξερες αυτή την παροιμία πριν την δεις στη βάση;

Γ) Αν δε τη γνώριζες, για ποιο λόγο δεν την ήξερες;

Δ) Ποια πράγματα πιστεύεις ότι απασχολούσαν τον κόσμο σε παλαιότερες εποχές;

3^η Παροιμία

A) Χρησιμοποιείται και σήμερα αυτή η παροιμία; Είναι δηλαδή διαχρονική;

B) Ήξερες αυτή την παροιμία πριν την δεις στη βάση;

Γ) Αν δε τη γνώριζες, για ποιο λόγο δεν την ήξερες;

Δ) Ποια πράγματα πιστεύεις ότι απασχολούσαν τον κόσμο σε παλαιότερες εποχές;

Φύλλο εργασίας 5

Σε κάθε παροιμία βρες και γράψε:

A) λέξεις ή εκφράσεις που δε γνωρίζεις

B) Λέξεις ή εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ελάχιστα σήμερα

(ρώτησε τους συμμαθητές σου, τον εκπαιδευτικό σου, ή βρες από λεξικό της βιβλιοθήκης του σχολείου σου τι σημαίνουν)

Διάλεξε μια και φαντάσου πώς προέκυψε:

Με αφορμή την ιστορία που επινόησες, και με έναυσμα την παροιμία, φτιάξε μια εικόνα γι' αυτήν, στο πρόγραμμα ζωγραφικής και γραφικών του υπολογιστή του σχολείου.

Φύλλο εργασίας 6

Φτιάξε σε 3-5 διαφάνειες του λογισμικού παρουσίασης, τις δραστηριότητες που επεξεργάστηκες στην εργασία μας.

(τις παροιμίες που διάλεξες, τα στοιχεία, την ιστορία, την εικόνα)